

Planinski WESTNIK.

Glasilo „Slovenskega planinskega društva“ v Ljubljani.

Izhaja 25. dan vsakega meseca.

Društveniki dobivajo list zastonj. — Nečlane stane po 2 gld., dijake po 1 gld. 20 kr. na leto; posamezne številke po 20 kr.

Za obliko in vsebino spisov so odgovorni pisatelji.

Vse spise, naročila in plačila vzprejmlje „Slov. plan. društvo“ v Ljubljani.

Inserat obsegajoč dvanajstinko strani stane 6 gld. za celo leto.

Dobrač.

Spisal Fr. Kocbek.

Skoraj v vsaki deželi ali večji pokrajini se nahaja katera osamelo stoječa gora, na katero lahko dolaziš, z vrha pa uživaš krasen in širen razgled.

Ime take gore hitro zaslovi, in turisti jo kaj radi pohajajo. Kar je v Švici sloveči Rigi, v Salzkammergutu z „vzpenjačo“ preskrbljeni Schafberg, Rogačka Gora na Štajerskem, na Kranjskem znameniti Sv. Jošt, to je na Koroškem Dobrač, katerega novodobni Nemei tudi nazivajo „Villacher Alpe“, dasi je slovensko ime prastaro.

Po slavnem Frischaufu je Dobrač „einer der grossartigsten Aussichtsberge der Alpen“ (*), Rabl pa ga imenuje „Kärntens vielbeschriebener und mit Recht hochberühmter Aussichtsberg“ (**).

Med Dravo in Zilo se razteza 110 km dolgo gorovje — Zilske planine, ki ločijo vodovje obeh imenovanil rek, po svoji geologični tvorbi pa spadajo k Južnim apnenim Alpam. To gorstvo doseže svojo najvišjo visokost v ostro ločenem Dobraču, ki se kot vzhodni ogel precej strmo znižuje v Beljaško ravnino.

*) Deutsche Alpen. 3. del, 1895, str. 170.

**) Illustrierter Führer durch Kärnten. 1884, str. 77.

Na severu omejuje Dobrač Pliberška dolina od nasprotne Rudniške Gore (Erzberg), v kateri so bogati svinčeni rudniki, na zahodu Čajenski graben od Rut do Čajne, na jugu krasna Zilska dolina, ki se na vzhodnem pobočju Dobrača združuje z Dravsko dolino pri mestu Beljaku. Ker Dobrač stoji na vse strani prosto, zato ima v turističnem smislu zelo ugodno lego in eden najbolj velikanskih razgledov v Vzhodnih Alpah sploh. Na dolgost se razprostira 15,5 km daleč, največja širokost na gorski planoti pa znaša 5 km.

Zahodno od Beljaka se vzdiguje Dobrač iz ravnine v stopnjah do širokih gorskih planot, slemenski greben se potem zoži, prihaja vedno strmejši in je najvišji (2167 m) v skalnatem vrhuncu, kjer stoji nemška cerkvice, v bližini na južnem pobočju pa slovenska. Od tod drži greben proti severozahodu, pada precej strmo, pred Rutami pa se končuje kot Kilzerberg (1438 m). Južnozahodno od Dobrača leži kamenito predgorje Schlossberg (1715 m) in Kuhriegel (1993 m). Pri kopaljšču Beljaškem pa stoji od Dobrača popolnoma ločena gora Grašlica (750 m).

Severno pobočje Dobračevo je precej strmo, na južni strani ob Zilski dolini pa stoje 4 ure daleč nepretrgano navpične skale.

Razen južnega pobočja je Dobrač povsod visoko gori obrastel s smrekovimi, jelkovimi in macesnovimi gozdovi, dasi je na planoti nekdanj marljivo pela sekira drvarjeva in gozdove pomaknila nizdolu. Na razsežni planoti nahajamo gorske pašnike, po katerih se paso konji in goved, po mnogih pastirskih kočah pa vladajo pastirji. Vsakemu popotniku kaj prijetno na uho done zvonci pasočje se živine. Radi nedostajanja vode se vendar planšarstvo ne more krepko razviti.

Na obširni planoti vidiš več kotlin in kopastih vrhuncev, ki imajo svoja posebna imena, n. pr. Zwölfernoek (2049 m), Höhenrain (2048 m), Eilfer- in Neunernoek. Na južni strani nahajamo Pliberško planino (1802 m), Rdečo Steno (1532 m), Wabenziegel (1442 m), Goli Vrh (1290 m), visočino Storf (983 m); te vrhove pa le redko pohajajo. Volčja Jama (925 m) je gotovo dobila ime od volkov, ki so se tudi tod v prastarih časih klatili. Na pobočjih se nahajata samo dve večji grapi: proti zahodu Thorgraben, na severu proti Pliberku pa Lanner.

Radi posebne sestave je pogled na Dobrač iz vsake doline drugačen. Iz Dravske doline vidiš skalnat, malo rogljat greben. Lepši se ti zdi Dobrač od Beljaka; od tod ga vidiš, kako se vzdiguje v dolgih stopnjah. Od daleč na vzhodu ga opaziš kot piramidast, sinji oblak na obzorju. Najimpozantnejši pa je iz Zilske doline, kjer se na 2 milji daleč vzdigujejo navpične skale do ostrega roglja z nemško cerkvico. Ta stena je čarobna zlasti zvečer, ko jo zahajajoče solnce obliva z žarečo svetlobo.

Omenil sem že, da ni na površju Dobrača skoraj nikjer vode. Pastirji si jo morajo napraviti iz snega, ako ga je kaj v kaki luknji, ali pa si jo preskrbeti iz nižave. Čuditi se je torej mnogim planinskim evetkam, ki še vendar uspevajo. Največ jih je pod Hohenrainom in Zwölfernoekom po nižjih koritih (karih). Pri površnem pregledu sem videl naslednje znane planinke: *Ranunculus hybridus* Biria,

R. montanus L., *R. auricomus* L., *Rhododendron Chamaecistus* L. in *Rh. hirsutum* L., *Linaria alpina* Dc., dišečo *Daphne Cneorum* L., *Dryas octopetala* L., *Arabis vochinensis* Spr., *Hutchinsia alpina* R. Br., *Potentilla aurea* L., *Gentiana acaulis* L., *Bartschia alpina* L., *Linum alpinum* L., *Pedicularis incarnata* L., *Primula Wulfeniana* Schott., *Pr. auricula* L. in *farinosa* L., *Thlaspi rotundifolium* L., *Gypsophila repens* L., *Saxifraga squarrosa* Sieb., *S. retusa* L., *S. aizoides* L., *S. Hohenwartii* Strbg., *Soldanella montana* Willd., *S. alpina* L. V gozdih okoli *Dominicus Ruhe* in še više raste *Sorbus Aria* L., *Amelanchier vulgaris* Mönch., *Atragene alpina* L., *Globularia nudicaulis* L., *Rubus saxatilis* L., po razpoklinah *Paederota Ageria* L., po senčnih krajih *Pinguicula vulgaris* L. in *P. alpina* L., *Saxifraga stellaris* L., *Viola biflora* L. (rumena vijolica), zlasti krasni pa so *Marijnji čreveljčki* *Cypripedium Calceolus* L.

Dobrač je sestavljen iz dolomitnega apnenca, ki ima po pobočju široke in dolge razpokline še iz časa Dravskega lednika; to označujejo mogočne klade, imenovane „najdenci“.

Ker je gorovje razpokano, teko vode globoko; zato izvirajo močni studenci ob vznožju Dobrača. V Beljaških toplicah je celo topla voda (29° C). Kako globoko teče voda še celo pod podoljem! Vender se ne nahaja mnogo votlin in jam. Največja jama je Eggerloch, ki je okoli 300 m dolga.

Oglejmo si zdaj še razne pote, ki vodijo na vrh Dobrača. Najzložnejši pot drži iz Pliberka (Bleiberg), od koder vodi vozna cesta do vrha. Delali so jo leta 1869. in 1870. Po njej lahko prideš v 3½—4 urah na vrh; lahko tudi jahaš, ali se slabo pelješ. Za konja se plača 6 gld., od voza za 2 osebi pa 14 gld. Vodnik je povsem nepotreben.

Pliberk ima 2829 prebivalcev ter znamenite svinčene in cinkove rudnike. Za ogledovanje rudnikov plačaš 1 gld. Od Pliberka vodi še drug krajši pot naravnost skozi strmo deber v 2½ ure na Dobrač. Ta pot skozi Lanner je rdeče zaznamovan, vender tako strm, da ne kaže po njem hoditi, zlasti za odhod z vrha ni pripraven. Dne 25. febr. l. 1879. se je tod utrgal plaz, ki je napravil mnogo škode in nesreče. V Blibergu in Hüttendorfu je popolnoma porušil 20 poslopij, ubil 37 ljudi in 5 močno poškodoval. Dva turista, Storf in Findenig, ki sta 16. marseja i. l. prelazila Dobrač in Lanner, sta opazovala, da je plaz nastal le vsled novega in mokrotnega snega, kajti spodnji sneg je bil zmrzel in stisnen.

Jako prijeten pot je na Sv. Duha, po katerem sem korakal s svojim dragim prijateljem R. meseca julija t. l. Iz Beljaka greš peš po rdeče zaznamovanem potu mimo svinčene fabrike skozi vasi Sv. Jurij in Podgorje, ali pa po Pliberški vozni cesti skozi Šmartin na apnene griče, tu na levo čez Wisgelhof k Sv. Duhu, do koder potrebuješ iz Beljaka do 2 uri.

Najbolje storiš, ako se iz Beljaka pelješ z vozom ali omnibusom do gorskega letovišča Mittewald, ki krasno leži sredi gozdov, kakor že ime samo pravi. To zdravilišče je elegantno opravljeno in last grofice Langove. Tod greš na levo po

gozdu navkreber do vozne ceste, potem dospeš, po vrhu gredoč, v $\frac{3}{4}$ ure k Sv. Duhu, kjer je dobra gostilnica Winklerjeva. Daljnji pot je rdeče zaznamovan in vodi po gozdu precej strmo. V dobri uri prideš na Dominicus Ruhe, kjer se združi ta pot s Pliberško vozno cesto, ki drži v daljnjem loku skozi Freiwald sem. Od tod imaš že krasen razgled čez srednje Koroško in na prelepa jezera njegova. V $\frac{1}{4}$ ure smo pri restavraciji, t. j. lesena kočica, katero je postavil neki špekulativen Beljačan, da za drag denar prodaja vodo, malinovec, vino itd., ako si žejen, ali če nimaš sam ničesar s seboj. Daljnji pot te vodi po krčevinah, po vedno redkejšem gozdu mimo pastirskih koč na veliki pašnik „Nudeltratte“. Razgled se širi na Karavanke in Julijske Alpe. Pot se vzdiguje proti severozahodu ob pobočju Höhenraina; kmalu smo v zarezi med Zwölfernoekom in Mittelhöhe, kjer se pešpot čez Scharten (tudi iz Pliberka) združi z našim. Pogled od tod te iznenadi. Doslej si potoval po obširnem travniku, hipoma pa zagledaš pred seboj oster skalnat rt, to je vrh Dobrača, kamor dospeš v $\frac{1}{2}$ ure. Pri knapovskem križu pogledamo v dever Lanner, koder vodi pot v Pliberk. Tu so napravili mnogo sneženih priprav (Schneekörbe), da bi zabranili plazove.

Tik pod vrhom se nahajata dve veliki planinski hiši: Pliberška in Rudolfova *), le-ta krščena v čast rajnemu cesarjeviču. Beljaška podružnica „Nemškega in avstr. plan. društva“ je mislila s početka ustanoviti delniško družbo, ki bi izdala 300 deležev po 100 gld. ter za ta denar napravila vozno cesto na Dobrač in velik hotel. Ker so nabrali le 13.000 gld. — vsekakor velika vsota — so postavili omenjeni hiši (od 1869.—1872. l.), v katerih je 40 postelj po posebnih sobah in še prostora za 20 oseb. Razen tega je tudi kuhinja s postranskimi prostori in velika jedilnica. Prej je bila to najvišja planinska gostilnica v Vzhodnih Alpah. To znamenito delo nam jasno priča, kaj se da doseči v prospah turistik, ako se združijo navdušeni prijatelji planin v skupno delovanje. — Zanimiva je tudi brzojavna zveza s Pliberkom. Tik vozne ceste stoje drogi z žico, katero pa morajo vsako pomlad popraviti. Po zimi namreč sneg zmrzne na žici, in naredo se debele kepe, katere žico pretrgajo, ali pa drogove poderejo.

Od teh planinskih koč imaš samo nekaj korakov do nemške cerkvice (2164·5 m), katera je precej zapuščena. Na tem mestu se je baje odkrnil Dobrač, in izginilo je tudi jezero, ki se je tukaj nahajalo. Vsako leto je v cerkveci opravilo, katerega se udeleži vedno velika množica pobožnega ljudstva iz sosednjih dolin. O početku cerkvice pripovedujejo, da se je tu, na skali sede, Marija prikazala pastirjem. Neka žena pl. Semler v gradu Wasserleonburškem je imela gluhonemega sina; obljubila je, ako jej Marija pomaga, da bode njen sin zopet govoril, na onem mestu, kjer

*) Beljaški planinski koči sta sedaj last Beljaške podružnice „Nem. in avstr. plan. društva“, katera ju upravlja, z jedjo in pijačo pa oskrbuje grofica Langova iz Mittewalda. V kočah so podeli kuharica, natakariica in hišna. Prenočevanje stane 1·50 gld., člani planinskih društev 20% manj. Voda, ki jo 1 uro daleč donajajo, stane 10 kr., jedi in pijače po posebnem tarifu. Vodnik iz Pliberga, oziroma nosač, stane 2 gld. Iz Pliberga dospeš na vrh Dobrača v $3\frac{1}{2}$ ure, iz Beljaka čez Sv. Duha v $5\frac{1}{2}$ ure.

se je Marija pokazala pastirjem, zidati cerkev. In zares, bila je uslišana. Ko je pa hotela svojo obljubo spolniti in postaviti cerkvico, ni dobila dovoljenja od mestnega urada Beljaškega, kateri je bil lastnik dotičnega prostora. Da bi pa vendar svojo obljubo izvršila, je dala sedanjo slovensko cerkvico postaviti na nevarnem južnem pobočju planine, kjer je bila sama posestnica. Da so pripravili stavišče, so morali skale razstreliti. Cerkvico so postavili l. 1690. Čez tri leta je bil prepir z mestnim uradom končan, in tedaj so postavile nemške občine nemško cerkvico na mestu, kjer se je bila Marija prikazala, poleg nje pa še poslopje, v katerem sta začasno stanovala duhovnik in cerkovnik ter so romarji imeli zavetje. To poslopje se je pa sčasoma podrlo, ker so je zanemarjali. Iz razvalin je dalo pozneje Pliberško rudarstvo nekoliko niže postaviti novo in trdnjšo hišo, kateri je bila tam varnejša proti silnim vetrovom.

Pozneje se je zopet vse zanemarilo in je bilo potreba popravila. Nemška cerkev in hiša sta, daši ju je Pliberško rudarstvo nekoliko popravljalo, že razpadali. Slovensko cerkvico so l. 1830. popolnoma popravili. Pomisliti pa je, kako težavno je bilo popravilo na toliki visočini, kajti v vsej Evropi ležita še samo dve cerkvi više, namreč: Sv. Marija na Stilsferjochu (2483 m) in cerkvica na gori Sv. Bernarda (2424 m). Treba je bilo vse gradivo, vsako deblo ter tudi živila za delavce 4—5 ur daleč nositi. Tudi so delavci ob nevihti komaj našli zavetja.

Največ zaslug za popravo te cerkve si je pridobil Pliberški župan Romuald Holenia, kateremu so pomagali z doneski Pliberški lastniki rudnikov, mestí Beljak in Celovec, pa tudi občini Sv. Duh in Šmartín, ki sta dali les in apno. Po nekaterih krajih so napravili cele karavane. Vsak udeležnik je nesel ali bruno, desko ali kaj družega po takrat še težavnem in dolgem potu na vrh Dobrača.

To popravljanje nemške cerkve se je vršilo v letih 1852. in 1853. Tudi so takrat popravili planinsko hišo in jo s pohištvom oskrbeli. Glavni in stranski oltar je napravil Pliberški učitelj Janez Wasser, pri čemer mu je pomagal rudniški kontrolor I. Edellmann. Čudovito je, da je vse rezbarsko delo izgotovil omenjeni učitelj s svojim žepnim nožem. Oltarje so razložili, večje kosove naložili na 4 vozove, katere je 10 ljudi držalo, voli pa vlekli po daljnem ovinku na planino; manjše dele je neslo 30 ljudi prepevaje po najkrajšem potu. Dne 18. julija 1853. l. je domači župnik Josip Hafner zopet blagoslovil cerkvico. Lepe svečanosti se je udeležilo nad 200 ljudi. *)

Po drugih virih so postavili obe cerkvi (slovenska je brez stolpa) v spomin na grozoviti usad Dobrača po potresu.

Iz starih časov je še omeniti, da so okoli l. 1850. imeli na Dobraču top, najbrže šestfuntnik, katerega so vsled neke stave gospodarji Pliberške rudniške družbe in neki bogat Beljaški trgovec spravili na vrh. Kadar so ž njim ustrelili, se je slišal

*) J. Prettner. — Die Villacher Alpe (Dobratsch). Mittheilungen des Öst. Alpen-Vereines, 1864, p. 245—262.

pok nalik močnemu in zategnenemu rožljanju bližajoče se močne nevihte. Top se je najbrže po neprevidnem naboju razletel.

Na južni strani blizu slovenske cerkvice stoji lovska hišica „Holenia“, v kateri so tudi nekdanji turisti nahajali zavetje. (Dalje prihodnjic)

Nekaj o turistikih.

Spisal L. Wölfling.

akor vsaka druga reč, ima tudi turistika svoje navdušene prijatelje in svoje obrekovalce. Prvi jo zagovarjajo s pravo strokovno zvedenostjo, drugi ji pa nasprotujejo, ker ne umejo nje pravega pomena in namena.

Nevarnosti po planinah in nesreče, katere se vsako leto primerjajo po njih, so glavno orožje nasprotnikom. Zato vprašujejo: Zakaj vender lazi turist na gore, kjer mora premagovati tolike nevarnosti, živeti brez reda, trpeti pomankanje, se truditi itd. Kakšen dobiček ima od tega? — Taka in enaka vprašanja je slišati iz ust ljudi, kateri ne morejo razumeti, da gre kdo tja, kamor oni sami nočejo ali ne morejo iti.

Ker pa tudi trdijo, da hodi le jako majhen odstotek razumnikov na hribe, in ti vsi skoraj le zaradi sporta, jih lahko dobro zavrremo: Kaj pa druge zabave, kakor lov, jahanje, plavanje, borjenje, drsanje, sploh vse vrste sporta? Ali niso takisto opasne, ne stanejo li zdravja in življenja več ali manj človeških bitij? Vender se ne sliši toliko grajajočih glasov, kakor ravno proti planinstvu!

Če si pa druge vrste sporta ogledamo natančno, vidimo, da so skoraj vse bolj nevarne, nego planinstvo, in vsaka vrsta sporta pogubi vsako leto Bog zna koliko sportnikov. Toda kadar se zgodi kaka nesreča n. pr. pri plavanju ali drsanju, poročajo o njej časniki na kratko med vsakdanjimi novicami. Če se pa ponesreči kak turist, pišejo časopisi cele strani, polne lažnjivih dogodkov in mešajo ter zavijajo stvar tako, da občinstvo potem brez premisleka obsodi nedolžno planinstvo ali, kakor je najraje imenujejo, „planinski sport“.

Zakaj in čemu smo šli vprvič na goro? Slišali ali brali smo, da je razgled s Sv. Jošta, Kuma ali s katerega drugega hriba lep, velikanski. Takoj prvi izlet na ta ali on hrib smo napravili ob ugodnem vremenu, razgled je bil krasen, in sklenili smo, v kratkem zopet polesti na kak vrh.

Ako je pa kdo šel takoj prvokrat na kako visoko goro ter tako rekoč prekosil prve stopnje turistične redne hoje, ga je toliko bolj iznenadil velikanski razgled. Ponavljal bode svoje ture, začel se bode zanimati za ta in on vrh, hotel bode zvedeti imena in sploh orografske razmere.

Po dobrih zemljevidih in panoramah zvemo, kako se imenujejo različni vrhovi, si zapomnimo njih imena in se zanimljemo za planine če dalje bolj. Iz naravnega užitka postane naravna razumnost, in to bi morala biti naloga vsakega turista.

Da pa turista gore in planine toliko zanimajo, da mu strm, visok vrh bolje ugaja, nego navaden slap, ter da na nebotične vrhove vkljub vsem nevarnostim lazi, ne boječ še težav in neprilik, zato gotovo ni vreden graje in zasmeha.

Takisto je pa tudi tist turist, kateri z velikim trudom komaj prileze na Smarno Goro in se veseli lepega razgleda, gotovo več vreden, nego tist, kateri hiti na Triglav in zopet v naglici nazaj leti, o razgledu pa nima prav nič pojma in sploh o turistikki ne razume nič.

Kadar si pa upamo na gore, katere so tudi čez 2000 m visoke, si moramo oskrbeti gorsko palico ali cepin in močne, dobro okovane čevlje. Ali pri taki hoji je jako važno vprašanje: Na kateri način je najbolje na visoke gore hoditi?

Turist gre lahko na visoke hribe: 1. z enim ali z več vodniki, 2. brez vodnika, a ne sam, 3. sam brez vodnika.

Da hodi človek z vodnikom najbolje, ni dvomiti, in kdor je v hribolastvu premalo izurjen, ali komur ni gledati na stroške, naj gre na visoke gore vsekakor vsaj z enim vodnikom, to pa zaradi varnosti in tudi zaradi tega, da zve v neznanem si kraju imena vrhov po okolici, ker so vodniki v tej stvari zvedeni.

Zakaj pa gre turist brez vodnika? 1. Iz denarnih razlogov, 2. da se lahko pobaha in 3. iz neumnosti in lahkomiselnosti.

Zanimivo je slišati strokovnjake o tem. Eni so za to, da hodi hribolazec le z vodnikom, drugi pa pravijo, da so vodniki nepotrebni.

Planinstvo je, kakor veliko drugih zabav, postalo dandanes moderno. Le osebne sposobnosti vplivajo na srečno ali nesrečno hojo v planine, zatorej naj gre na visoke gore le tist, kdor se čuti dosti močnega, da premaga vse neprilike, in ako je že treba, tudi nevarnosti, kajti kar je temu igrača, to lahko spravi drugega v smrtno nevarnost, zato naj se vsak izkuša in z lahkimi turami začne, predno gre na bolj hude.

Turist se tudi ne sme preveč zanašati na vodnika in misliti, da mu bode že on pomagal iz nevarnosti. Nekateri mislijo, da jim, če hočejo priti na Triglav, ni drugega potreba, kakor nekaj ur za vodnikom stopati, ako pa bode treba, jih bode že on gori privlekel.

Hribolazec mora biti zlasti stanoviten. Ni treba misliti, da je kak korenjak najbolj sposoben za turista; dostikrat prav čvrst človek prej opeša v hrib nego kdo drug, kateri je videti slaboten.

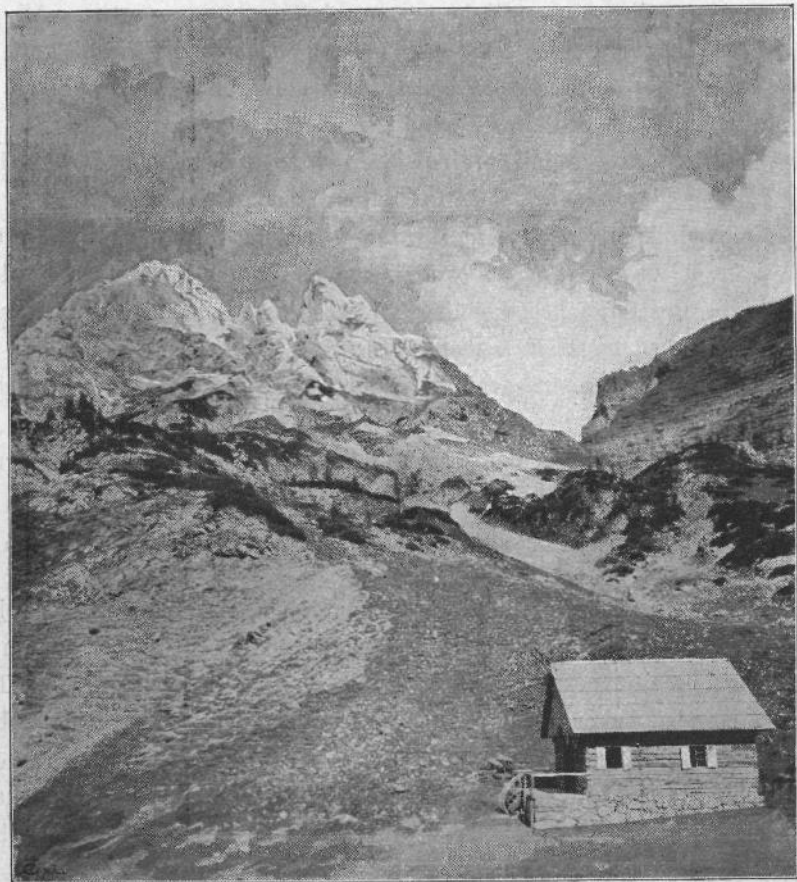
Da vzdrži, je treba: stanovitnosti, potrpljenja in trdnosti. Dostikrat si kdo več upa, nego vzmore, in veliko jih je, kateri se imajo za boljše hribolazce, nego so.

Razumen turist imej na umu svoje dolžnosti do rodbine in prijateljev, gledati pa tudi mora, da planinstva ne spravi v slabo ime. Naj ne hodi po nevarnih potih, s planinami ravnaj, kakor je treba, in ob gosti megli in snegu se rajši obrni. Če res ljubi planine zaradi veselja, katero na njih uživa, gotovo ne bode storil ničesar, da bi ljudje zasmehovali najplemenitejšo, najlepšo in najzvzvišenejšo zabavo.

Vodnikova koča in Aljažev stolp.

Današnji „Plan. Vestnik“ kaže dve krasni cvetki nadobudnega slovenskega planinstva. Obe sta vzrasli letos na vrtu iskrenega domoljubja, obe sta posvečeni slovenski domovini, da bi se ona z njima ponašala, z njima proslavljala. Prva lična cvetka, katero je vzgojilo „Slov. plan. društvo“, je „Vodnikova koča“ na

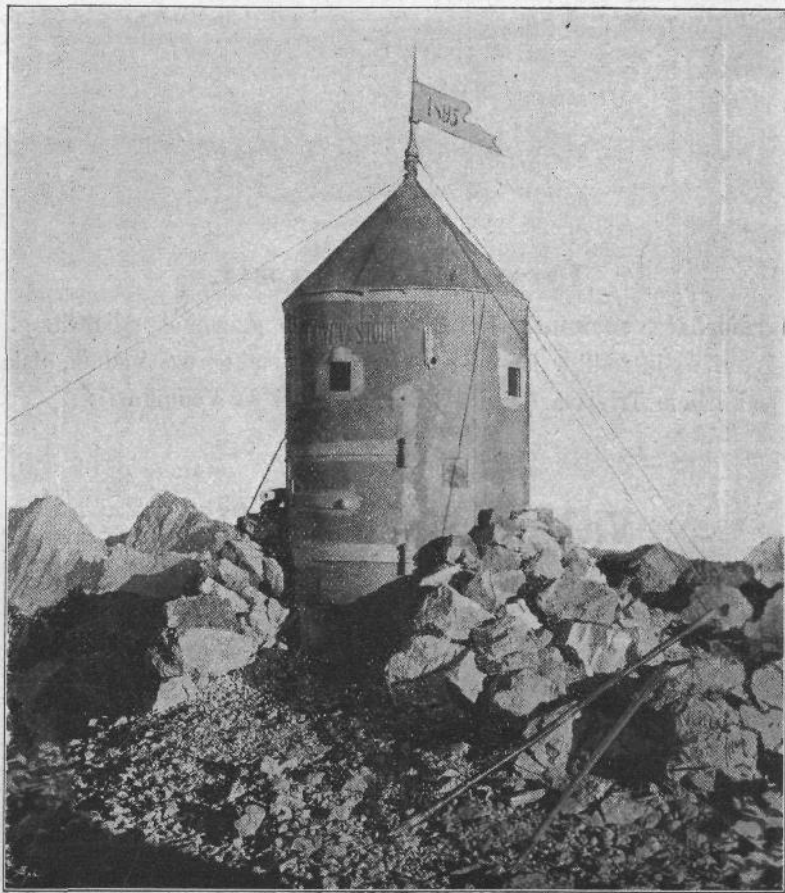
Vodnikova koča na Velem Polju (1700 m).

Velem Polju, druga plemenito ponosna pa „Aljažev stolp“, ki sijajno nadkriljuje Triglava veličastno vrhovje, mogočno glaseč v širni svet častito ime najvišjega gospodarja slovenskega, našega vrlega Aljaža.

Velo Polje, na katerem stoji Vodnikova koča, je prekrasna gorska kotlina, ki jo objemajo mogočni vrhovi, sredi nje pa se smehljajo bujne zelenice. Na severovzhodu kipi v nebo veličastni Triglav (2864), na zahodu Vršac (2346), drzno

se dvigajoč v sinje višave. Med Triglavom in Vršacem v ozadju zre strmeče oko čudno podobo Šmarjetine Glave; proti jugu se vzpenjajo le male zelene višave, izza katerih nas pozdravljajo skalnati vrhovi krasnih gora. Na vzhodu mole silne pečine Tolstea, na severu pa se diviš slikovitemu Vrnarju, po katerem raste obilo prelepih pečnic. Kamor se obrneš, se ti razodeva drugačna, nova slika, in načuditi se ne moreš toliki raznoličnosti in krasoti v tako tesnem okviru. Sveti mir te

Aljažev stolp vrhu Triglava (2864 m).

obdaja, tiho veselje in srčna zadovoljnost ti objema veselo dušo. Loti se te želja ostati tu in se ne ločiti z nebeško lepega kraja. In res je najboljše, da ostaneš v tem rajskomilem predelu v okrilju očaka Triglava za več dni, če te ne vežejo dolžnosti. Vodnikova kočica ti je prijazen domač stan, v katerem najdeš varnega in gorkega zavetja, po bližnjih pastirskih kočah dobiš vkusnega mleka in moke — za žgance, če že nimaš nobene stvari s seboj, prav blizu kočice pa ti izvira dovolj

izborne studenčnice. Pohajal bodeš po prelepi okolici in lazil na bližnje solnčne vrhove, in duša ti bode zopet vesela, duh zopet boder in čil in podjeten za vsakovrstno delo. Prenovljen in prerojen se povrneš na svoj dom, da zopet pohitiš drugo leto v kraj miru in sreče, na krasno Velo Polje, po katerem veje božanstveni duh prvega našega pesnika in turista Valentina Vodnika.

Naši sliki sta posneti po krasnih fotografijah g. ravnatelja Gustava Pirca, kateri ju je velikodušno izdelal za „Slov. plan. društvo“. Srčna mu hvala naša in gotovo vseh slovenskih domoljubov!

Društvene vesti.

Marmornata spominska plošča, ki sta jo g. župnik Aljaž in g. kaplan Matjan, kateri se je rodil v isti hiši in v isti sobi, kakor naš Vodnik, dala vzdati v skalo pod vrhom Triglava, ima ta le napis (verzi so Vodnikovi):

V spomin

Valentinu Vodniku,

ki je bil na Triglavu

dne 20. avgusta 1795. leta.

— x —

Sklad na skladu se vzdiguje
Golih vrhov kamen zid;
Večni mojster ukazuje:
Prid' zidar se lês učit!

Ob stoletnici postavila

Aljaž in Matjan.

Ta napis in napis na Aljaževem stolpu sta sedaj edina slovenska napisa na Triglavu.

Nemški turisti, videč ta napis, so čudoma vpraševali: „Je li bil Vodnik prvi na Triglavu?“ Prav, da vedo Nemci, da se tudi mi Slovenci zanimljemo za turistiko; prej so mislili, da smo neobčutljivi za prirodne krasote.

Gospod Fr. Kadilnik, častni član „Slov. plan. društva“, je praznoval dne 21. oktobra sedemdesetletnico svojega rojstva. Ob tej slovesni priliki so mu nebrojni prijatelji njegovi poklonili krasen spominek. Tudi „Slov. plan. društvo“ se najspostljujeje spominja staroste slovenskih turistov, želeč mu še mnogo let vesele hoje po preljubih mu domačih gorah in da bi se drugo leto ob otvoritvi Triglavsko koče radostil z nami slovenskega napredka vrhu Triglava v Aljaževem stolpu. Bog ga živi!

Častno priznanje človekoljubnosti. Vlč. gospod župnik Aljaž je prejel te dni od plan. društva „Erzgebirgs-Verein Komotau“ na Češkem prelep križ, visok 33 cm. Zložen je iz desetih vrst marmornatih kamenčkov, tako zvanih Karlovarskih grahoveev, ki so sestavljeni v mozaiko in brušeni, delajo pa podobo cvetlice in vencev. Krasni križ se vzdiguje s piramidaste podstave, narejene iz enakih kamenov. Poleg tega mu je poslalo imenovano društvo tobačnico (žandovko), krasno izdelano iz ravno takih kamenov in obrobljeno s srebrom. S tema odličnoma dariloma je tuje plan. društvo hvaležno priznalo našemu dičnemu Aljažu ljudomili njegov trud o bridki nesreči načelnika navedenega društva prof. A. Schmidta avgusta meseca t. l. Pristržno čestitamo!

Za kočo na Okrešlju sta podarila gg. Šutenčan in Zapričan vsak po 1 krono. Srčna hvala!

Društveni knjižnici je poklonil g. Gojmir Krek svoj pokrajinski spis „Aus dem Süden“. Lepo zahvaljujemo!

Triglavsko koča. Prvo delo za to preimenitno domačo kočo, katere načrt priobčimo v prihodnji številki „Plan. Vestnika“, ter ob enem označimo nje pomen natančneje, napreduje prav dobro. Delaveev dela devet že štiri tedne na 1900 m visoki Krmí. Les je že ves obrezan in na kupe poravnan; sedaj režejo iz debelih macesnov deske za podnice. Načrt naše koče odobrujejo vsi razumniki, pa tudi domači vodniki jako hvalijo izbrano stavišče na Kredarici. Od koče do vrha Kredarice (10 minut daleč) se boš lahko izprehajal kakor po lepem travniku in se naslajal z najkrasnejšim razgledom na vse strani, $\frac{3}{4}$ ure više pa boš stal na vrhu Triglava.

Oklic za vseslovenski sklad za Triglavsko kočo objavimo prihodnjič. Prvi prav znatni darovi so že prispeli, in zatorej nas navdaja vesela nadeja, da bodemo lahko s ponosom imenovali Triglavsko kočo viden pomnik vseslovenske narodne zavesti. V to pomozí Bog!

V okolici Goliški na Gorenjskem je „Slov. plan. društvo“ delovalo tudi letošnje leto. Postavilo je eno tablo ob začetku pota pod Suhim Vrhom, ki drži proti Sedlu in Jamam, in drugo ob potu na Kočno z napisom: V Sveče, in sicer na prošnjo nekaterih Korošcev, ki imajo večkrat opravka za Kranjsko, pa ne znajo pota. Ob enem je zaznamenovalo pot s Kočne (od sedla) čez Črvič,

kjer je lahko nezvedencu zaiti. Žal, da letos ni moglo radi zaprek izvršiti tudi markacije čez Rožico v Sv. Jakob (v Rožni dolini) in čez Črvič v Sveče.

Savinska podružnica je napravila na Raduhi nov pot od Hude Ravni na Kladvje in do lovske kočé Gornjegrajske knezoškofijske grajščine, od kočé pa iztrebila pot na Loko in na Radušnika. Vse stare markacije na Raduhi je popravila in obnovila, na novo pa je zaznamenovala pot od Hude Ravni do lovske kočé in od tam naravnost na vrh Raduhe z rdečo barvo.

Podružnica je rdeče zaznamenovala tudi naslednje pote: 1) Iz Mozirja v Loko, k Sv. Urbanu na Dobrolju in po vrhu v Nazarje. 2 uri hoda. — 2) Iz Bočne na Bečovnika, mimo lovske kočé na Višavnico (Šanca sp. k.) na Menini Planini in mimo Píkla na Lipo. 4 $\frac{1}{2}$ ure hoda. — 3) Iz Logarjeve doline skozi Grlo na Rjavčev Vrh. 2 $\frac{1}{2}$ ure. — Blizu Belšaka, kjer je vhod v Robanov Kot in se vidi Ojstrica od vozne ceste, je podružnica postavila klop. Na novo je nabila na stebre 15 napisov.

Veliko nesrečo je zabranil vrli vodnik in delavec Triglavski Klinar (Požganec) konec septembra t. l. Obvaroval je namreč nekega mladega slovenskega turista brez vodnika, da se ni ubil. Mladenič je hotel iti z vrha Triglava v megli in sam po silo nevarni Kugyjevi poti, ki drži z vrha naravnost v Trento, a ni več zaznamenovana. „Dva sta se že ubila“, mu ostro reče Klinar, „eden v Vratih (dr. Holst l. 1891.), drugi v Krmi (prof. Schmidt letos). Vi se boste pa tretji ubili, ko boste tu doli zašli v megli in Vas živa duša ne bo slišala, če boste še tako vpili“.

Zanimiva prikazen na Triglavskem gorovju. Letos je videl neki turist na lasih svojega vodnika na „Gubah pod Peklom Elijev ogenj. Bilo je tedaj oblačno. Tak električni pojav večkrat opazujejo v kočí vrhu „Sonnblicka“, kjer je meteorološka opazovalnica.

Vodnikov na Triglavu iz Mojstrane je bilo letos sedem, pa jih je večsih še zmanjkalo. Eni so zaslužili po 150 do 200 glđ. in še več.

Prošnja. Vljudno prosimo vse častite podružnice, naj nam priskrbe in pošljejo kolikor mogoče natančne podatke o turistih, ki so letos pohodili naše znamenite gore in letovišča. Želci bi si tudi zanimivih zapiskov iz naših in drugih spominskih in zapisnih knjig, katere so po mnogih krajih razpoločene. Obračamo pa se takisto do vseh slavniš županstev in naših spoštovaniš prijateljev širom slovenske domovine s prevljudno prošnjo, naj nas prijazno podpirajo pri tem statističnem delu, ki bode gotovo jako zanimivo, ako nam vsak, kdor more in utegne, zabeleži in pošlje kaj podatkov. Hvaležni bodemo za najmanjšo novico.

Razne novice.

Jolán Meurer †. Nedavno je umrla predsedniku plan. društva „Oesterreichischer Touristen-Club“ soproga, katera je slovela kot izvrstna turistinja. Spremljala je mnogokrat svojega soproga na planinskem potovanju ter se na marsikaterem vrhu divila prekrasnemu razgledu in prirodnim krasotam. Tako n. pr. je bila leta 1876. na Ortlerju (3905 *m*), na najvišji gori v naši državi. To je bilo za tedanji čas gotovo znamenito, kajti pred njo je sploh le pet žensk dospelo na orjaški vrh. Leta 1879. pa je z velikimi težavami prehodila 3412 *m* visoko Col du Géant in po petnajsturni nevarni hoji po snegu in ledu srečno izvršila to naporno potovanje. Turistiški krogi jo gotovo ohranijo v častnem spominu.

Ostrnik. Letos je bilo več slovenskih turistov na Ostrniku, gori na Koroškem v Zilski dolini. Visoka je 2035 *m* ter razgled z vrha jako lep in razsežen. A čudom se je čuditi, da je markacija iz Zilske Bistrice, katero je baje izvršila sekecija „Villach“ D. u. Oest. A. V.-a, tako zanemarjena, da se ni turistu mogoče zanašati na njo. Opozarjamo torej prizadeto sekecijo, da jo prihodnjo pomlad popravi in tako oživi pohajanje te jako razgledne gore, zlasti ko je pod vrhom, 1720 *m* visoko, prav dober hotel domačina Ahaca, kjer večje družbe lahko prebivajo kar po več dni. Opozarjamo na to goro slovenske turiste, ker smo prepričani, da jim ne bo žal malega truda, ki ga bodo imeli s to turo. Najlažja je hoja od postaje Cajna (Nötsch) ob Zilski železnici.

Prelom lednika v Švici. Dne 11. septembra t. l. se je odlomila tretjina lednika na gori Altelsu v Švici ob petih zjutraj v približnji visokosti 3400 *m* in kakih 500 *m* pod vrhom ter padla na planino Spitalmatte 1900 *m* globoko. Prod in ledene klade so pokrile vso planino na 3 kilometre daleč in 5—10 *m* na debelo. Krasen gozd limbov in macesnov je kakor obrit, vse koče odnesene, 6 pastirjev in 150 glav živine pa zasutih. Nalomljeni lednik je v polkrogu 500 *m* širok in 300 *m* visok. Zračni pritisk je bil toliko močan, da je prod, led in ljudi ob spodnjem koncu doline vrglo v nasprotno stran navkreber in zopet nazaj. Turista po sreči ni bilo nobenega na planini. Doslej so našli 4 osebe: predsednikovega namestnika Rothen-a von Bad Lenk in Alojzija Grichting-a, ki sta bila prejšnji popoldan prišla na planino, da skleneta račune, ter pastirja Kašperja Jäger-a in mizarja Tschopp-a. Našli so jih na prelazu, imenovanem Gemmi, v grozovitem stanju. Enemu je bila glava odtrgana in prsi raztrgane, drugemu lobanja razdrobljena, udi pa petkrat prelomljeni. Pastirji in živina so bili iz vasi Leukerbad. Gromu enak ropot je bilo slišati 6 ur daleč. Padla množina proda in leda se ceni na 1,250.000 *m*³, škoda pri živini na 100.000 in škoda na planini na 400.000 frankov. Živino bi bili gnali tisti dan s planine. Enaka nesreča se je zgodila tudi dne 9. septembra l. 1712. Vzrok temu prelomu lednika je bila velika vročina.

Poziv!

V 66. številu „Südsteirische Post“ je neimenovan pisatelj objavil članek: „An die Slovenen!“. V njem graja nepristopnost sedanje kočice na Okrešlju onim turistom, ki niso imeli vodnika „D. u. Oe. A. V.-a“, ali so pa došli s Kranjskega in Koroškega ter našli kočico zaprto, ključa pa nikjer, dasi bi ga lahko hranila tamošnja poštena pastirica. Člankar pravi dalje: „Okrešelj je središče Savinskih planin in tako rekoč srce tamošnjega slovenskega okoliša. Tu v bližini se steka trojna meja Štajerske, Kranjske in Koroške. Častna stvar je Slovencev, da na tem tudi prirodno najlepšem kraju Savinskih planin postavijo kočico, ki naj bi se izročila Savinski podružnici v stavbo in v oskrbo“. Končuje pa z besedami: „Naj bi se Slovenci iz vseh treh kronovin združili in skoraj postavili na Okrešlju hišo, dostojno naroda slovenskega!“

Vsak hribolazec pozna turistično važnost Okrešlja. Od njega vodijo zanimivi gorski poti čez Kamniško sedlo v Bistriško dolino ter skozi Turški Žleb na Rinko, Skuto in Grintovec, ali po Savinskem sedlu v Jezero in Belo na Koroško. A tudi večina obiskovalcev romantične Logarjeve doline si ogleda slap pod Rinko in krene potlej na Okrešelj.

Oziraje se na ta poziv v „Südsteirische Post“, je sklenil II. občni zbor „Savinske podružnice“ v Žalcu dne 25. avgusta t. l. soglasno, naj se glede na sedanje razmere nabirajo radovoljni doneski za zgradbo nove primerne kočice na Okrešlju.

Da bode mogoče zasnovano prevažno podjetje čim preje častno izvršiti, se obračamo do vseh prijateljev turistik in naših prekrasnih planin z najvljudnejšo prošnjo, da bi v ta namen blagovolili po Štajerskem, Kranjskem in Koroškem nabirati mile darove. Zlasti razna pevka, tamburaška in druga društva bi lahko pridobila s prirejanjem veselice mnogo novcev ter tako zelo koristila slovenskemu planinstvu.

Storimo, kar more vsak po svoji moči, in uspeh bode sijajen! Mednarodna lepa kočica pa naj bo kazala turistom raznih jezikov, kaj premore navdušenost za našo domačo zemljo, našo prekrasno domovino. Vzdravimo se! Popravimo vender sedaj, kar smo zamudili poprej!

Darove vzprejemajo: Osrednji odbor „Slov. plan. društva“ v Ljubljani ter podružnice „Kamniška“, „Radovljiška“ in „Savinska“. Izkazovali se bodo redno v „Plan. Vestniku“.

Dal Bog mnogo požrtvovalnosti in uspeha!

„Slov. plan. društvo“.

Naznanilo o znižani voznini.

C. člani „Slovenskega planinskega društva“ uljudno opozarjamo, da prodaja društveni blagajnik g. Ivan Soklič, trgovec „Pod trančo“ v Ljubljani vozne listke za vožnjo po južni železnici po znižanih cenah, in sicer:

1. za vožnjo na progi Ljubljana-Divača	po 1 gld. 60 kr. (nav. cena 2 gld. 50 kr.)
2. " " " " Ljubljana-Št. Peter	" 1 " 20 " " " 1 " 80 "
3. " " " " Il. Bistrica	" 1 " 45 " " " 2 " 30 "

v III. razr. pošt. vlaka in brzovlaka št. 4, ozir. 3 in po isti ceni za vožnjo po teh progah nazaj. Kdor si želi tak vozni listek kupiti, mora se izkazati, da je član „Slovenskega planinskega društva.“

R. MIKLAUC

v Ljubljani, v Špitalskih ulicah šte. 5,

priporoča svojo zalogo vsakovrstnega blaga za moško in žensko obleko ter različne srajce za hribolazce po najnižji ceni.

Franc Čuden,

urar v Ljubljani na Mestnem trgu,

priporoča svojo bogato zalogo vsakovrstnih žepnih in stenskih ur ter budilnikov. Vsi izdelki so priznani izvrstni in po ceni. Popravila se izvršujejo natančno in dobro.

☛ Cenovniki na zahtevanje brezplačno. ☚

URAN in VEČAJ,

izdelovalca glinastih proizvodov v Ljubljani, v Igriskih ulicah št. 8,

riporočata veliko svojo zalogo izdelanih raznobarnih peči za sobe, dv rane in razne druge prostore, dalje modelnasta ognjišča in sploh vsakovrstne glinaste izdelke.

Vse po najnižji ceni in priznano dobro.

IVAN FRISCH

v Ljubljani na Marijnem trgu št. 3

priporoča bogato svojo zalogo popotnih potrebščin za turiste: koeče, torbe, vreče, nahrbtnike, listnice in druge v to vrsto spadajoče usnjene izdelke, — vse po najnižji ceni.

C. kr. priv. zavarovalna družba

Avstrijski Phönix na Dunaji

zavaruje proti nezgodam ob najugodnejših pogojih.

Premije so zelo nizke in se računijo po poklicu zavarova čevem.

Turistika je všteta v zavarovanje brez doplačila.

Pojasnila daje: Generalni zastop za Kranjsko v Ljubljani, na Kongresnem trgu št. 17.

Brata Eberla,

pleskarja c. kr. drž. in c. kr. priv. južne železnice v Ljubljani, v Frančiškanskih ulicah št. 4,

prevzemata vsa v pleskarstvo spadajoča dekorativna, stavbena in pohištvena dela.

Delo resno in fino, izvršitev točna in po najnižjih cenah.

Nahrbtnike najnovejše, iz navadnega blaga po 80 kr., iz nepremičnega blaga s predelki po 1 gld. 20 kr., in gorske čevlje, močne in ostro podkovane, iz črne juhte po 6 gld. 20 kr., iz ruske juhte po 8 gld.,

izdeluje in priporoča

Fr. Mrak v Radovljici.

„Slovensko planinsko društvo.“

„Vodnik za Savinske planine in najbližjo okolico“

s 7 slikami in načrtom Savinskih planin z znamenovanimi poti.

Spisala Fr. Kocbek in M. Kos. — Cena 60 kr., po pošti 5 kr. več.

HUGON IHL

v Ljubljani, Pred škofijo šte. 2.

Tigovina s suknenim in manufakturnim blagom na debelo in na drobno, skladišče platnine in damastne robe.

Caspar Wimmer (Petters-a naslednik),

čevljarški mojster

v Goisern-u (na Zgornjem Avstrijskem).

Specijalist v izdelovanju pravih, vsakemu hribovcu dobro znanih gorskih čevljev.

Cene zelo nizke. Pri naročilu zadostuje, da se mi pošlje kak navaden čevelj, kateri je nogi naročnikovi najbolj prikladen.

IVAN SOKLIČ

v Ljubljani, Pod trančo št. 1 in v Gledaliških ulicah št. 6

priporoča svojo veliko zalogo **klobukov**, posebno **lodnastih** za hribolazce in lovce iz tvornice Jos. in Ant. Pichlerja, c. kr. dvor. založnikov. Članom „Sl. pl. društva“ znižane cene.

August Žabkar

v Ljubljani, na Dunajski cesti št. 7,
priporoča se

za vsake vrste ključarska dela,
katera izvršuje dobro, lično in ceno.

Vincenc Čamernik,
kamenosek v Ljubljani, v Parnih ulicah št. 9,
priporoča svoj kamenoseški obrt,
posebno za cerkvene in druge stavbenske izdelke,
marmorne plošče za hišno opravo i. t. d.

Solidno delo, nizke cene. Ceniki in obrisi
na zahtevo zastoj.

Optični zavod

J. PH. GOLDSTEIN

prej E. Rexinger

v Ljubljani, Pod trančo št. 1,

priporoča svojo bogato zalogo naočnikov, daljnogledov, kugal, barometrov, termometrov, kompasov itd.

Vsakoletni popravki se izvršujejo hitro in ceno.

Ubald pl. Trnkozy,

lekarnar

v Ljubljani, na Mestnem trgu, poleg rotocvča,

priporoča

svojo bogato založeno lekarno.

Adolf Hauptmann

v Ljubljani, na Sv. Petra cesti št. 41 in v Slovnovih ulicah št. 10—12.

Tovarna

oljnatih barv, firneža, laka in kleja.

Zaloga

slikarskih in plesarskih predmetov.

Tiskarna in kamenotiskarna

A. KLEIN & Comp.

v Ljubljani, v Špitalskih ulicah št. 5,
se priporoča

v naročitev vseh v to stroko spadajočih del
in na zalogo raznih tiskovin.

GRIČAR in MEJAČ

v Ljubljani, v Slonovih ulicah št. 9

priporočata svojo bogato zalogo izgotovljene moške
in ženske obleke ter najboljše perilo in zavratnice.

Zlasti opozarjata na nepremočna **lodnasta** oblačila in plašče
za **turiste**.

Naročila po meri se izvršujejo točno in ceno na Dunaji.

Iluetrovani ceniki se razpošiljajo franco in zastoj.

Članom „Sl. pl. društva“ znižane cene.

**Restavracija „Pri Zvezdi“
na cesarja Josipa trgu.**

Velik zračen vrt, steklen salon in kegljišče.

Priznано izvrstne jedi in pijače in
skupno obedovanje.

F. Ferline, restavratér.

F. M. REGORSCHek

v Ljubljani, v Špitalskih ulicah št. 3.

Velika zaloga pristnega koroškega in tirolskega nepremodljivega **poletnega in zimskega lodna** v običajnih barvah za hribolazce in lovce kot branilo proti mokroti in mrazu.

Razen tega tudi velika izbira **lovskih telovnikov, podjopičev, spodnjih hlač, lovskih nogavic, volnenih obujkov** itd. itd.

Kupite najboljši likér,

to je pristni, kemično čisti **likér iz kranjskih planinskih zeliseč**. Ta posebno skrbno iz najzdravilnejših zeliseč in cvetlic brez spirita, olja, esenc in sirupa napravljeni likér prekaša vse dosedaj znane likere po okusu in dišavi. Ker tudi dobrodejno vpliva na želodec in ga ogreva ter čudovito poživilja telo, imeti bi ga morali pri vsakem domu. Dobiva se samo pri izdelovalci

J. KLAUER-j i v Ljubljani,
v Špitalskih ulicah „Pri voglu“.

Mihael Marzolini

priporoča svojo kavarno

„Café Mercur“ na Mestnem trgu št. 5
v Ljubljani.

Kavarna je zelo velika, elegantna in zračna, ima **dva nova biljarda** in nove igralne mize s kamenitimi ploščami. — Razsvetljava je sijajna, časopisov **nad trideset**, domačih in tujih.

☛ **Kava izborna, likerji pristni.** ☛